

Franc POHLEVEN*

RDEČKASTA TRHLENKA - OKRAS NAŠIH GOZDOV

Na trilih štorih iglavcev nas prav v teh dneh presenetijo zelo prikupni in živobarvni klobučki rdečkaste trhlenke - *Tricholomopsis rutilans* (Schaeff. ex Fr.) Singer. Raste posamično ali v šopih. Po barvi, velikosti pa tudi obliki je precej raznolika. Pri mladih gobah je klobuček polkrožen in izbočen ter intenzivno rdeče vijoličaste barve (Slika 1), pri starejših pa se posvetli in razpre, a tanek rob ostane dolgo spodvihan. Razprti klobučki, veliki od 5 do 15 cm (izjemo ma tudi do 20 cm), so po osnovni barvi rumeni. Zaradi pokritosti s ciklamno rdečo do kostanjevo rjavo kožico so vijoličaste do rjavo-rdeče barve. Pri dozorelih gobah povrhnjica proti obrobju klobukov razpoka ter se razcepi v luske, ki so najbolj redke in razprte proti robu. Med razpokami se takrat pokaže osnovna rumena barva klobuka (Slika 2). Tako se barva klobuka preliva od vinsko rdeče do rumene žametaste barve, kar daje gobam svojevrsten pečat. Trosovnica je iz tankih gostih intenzivno rumenih lističev, ki so pritrjeni na bet, lahko pa so tudi prosti. Bet je valjast, ukrivljen, rumen in proti dnu pokrit s škrlatnimi luski. Meso klobuka in beta pa je rumenkasto, nekoliko žilavo, z vonjem po trhlem lesu ter milega okusa.

V naših gozdovih je rdečkasta trhlenka dokaj pogosta razkrojevka lesa. Pojavlja se zlasti jeseni na koreninah in panjih iglavcev, predvsem bora in povzroča intenzivno trohnenje štorov. Ne pojavlja se na živih drevesih in na lesnih izdelkih. Kot saprofitna gliva je v gozdu zelo koristna, saj povzroča hitro dekompozicijo lesa in s tem pospešuje mineralizacijo oz. kroženje snovi v naravi.

Zaradi slabe kakovosti in težke prebavljivosti je trhlenka pogojno užitna, primerna zgolj za mešanje z drugimi gobami. Surova je škodljiva, občutljivim osebam lahko povzroča prebavne motnje tudi prekuhana. V zadnjih letih so ugotovili številne zdravilne učinke trhlenke. Dokazali so, da vsebuje različne redke aminokisliline, organske kisline, sterole in fenole (fomecin B), ki kot lovilci radikalov preprečujejo oksidacijo, torej tako učinkujejo antioksidativno. Prav tako trosnjaki posedujejo bioaktivne snovi, kot so terpeni in polisaharidi, ki delujejo proti raku ter zavirajo vnetne procese.

* prof. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana. e-pošta: franc.pohleven@bf.uni-lj.si

Slika 1. Mladi klobučki rdečkaste trhlenke so polkrožni in intenzivno rdeče vijoličaste barve (foto: F. Pohleven).

Slika 2. Pri starejših gobah se barva posvetli in povrhnjica proti obrobju klobukov razpoka v luske. Med razpokami se proti robu pokaže osnovna rumena barva klobuka, ki se preliva od vinsko rdeče do rumene žametaste barve, kar daje gobam zanimivost in privlačnost, gozd pa popestri z živobarvnostjo (foto: F. Pohleven).